

La revolta conservadora

És una evidència que créixer, econòmicament parlant, és més agraït que emmagrir. També sol ser més fàcil engreixar-se que perdre pes. Ho és tant, d'agraït, que hom acaba creixent sense ni adonar-se'n. I ho és tant, de fàcil, que fins i tot les molèsties que comporta guanyar pes se solen tolerar la mar de bé. Un dels camps en què aquesta realitat s'ha pogut observar més clarament és el terreny de l'educació. Els anys de creixement econòmic han destarotat molts dels bons hàbits educatius que s'adquirien a les llars i han dinamitat allò que en podríem dir un cert "sentit comú educatiu", fonamentat en virtuts bàsiques com l'entrenament de la paciència o la sobrietat. Les conseqüències han estat nefastes per al treball i el rendiment escolar però també per a la relació domèstica i per a la convivència cívica. Però és que tot entrava tan dolçament, tan ben acompanyat de tantes noves comoditats, que en un càlcul de la relació cost-benefici, els nous maldecaps semblaven barats al costat de les delícies dels nous estils de vida desordenats. De manera que no ha estat fins a l'arribada de la crisi que ens hem començat a adonar que els problemes educatius de veritat no són els que produiran les actuals polítiques d'estalvi sinó que són els que va provocar el creixement esbojarrat.

Tanmateix, la consciència que tenim de les nefastes conseqüències socials d'un creixement especulatiu accelerat que no estava basat en una millora de la productivitat ni es feia de manera equilibrada i equitativa és encara escassa i la necessitat d'estalvi es viu com una provocació. El nostre president sembla molt optimista quan diu que la majoria de gent comprèn la necessitat d'estrènyer-se el cinturó. Potser sí. Però no és el que observo en els entorns per on em moc. Ben al contrari, detec-

SALVADOR CARDÚS

SOCIÒLEG

to una enorme dificultat per assumir que la necessitat d'emmagrir no és per amputar cap membre del cos, sinó simplement per recuperar el pes ideal. En la majoria de casos, se segueix considerant que el sobrepès actual és el millor dels estats possibles. Es confon, doncs, greix amb qualitat de vida, es pren el malbaratament per un dret adquirit i es considera que l'exigència d'un ús eficient dels recursos públics és una agressió a l'estat del benestar i a la dignitat personal.

La paradoxa més gran d'aquests temps incerts és que, al món ric, no-més som capaços de fer revolucions conservadores. Sí, no m'he confós en els termes: ara sortim al carrer no pas per exigir més justícia o més llibertat, sinó en defensa de privilegis insostenibles. Ara no són els desarrelats, sinó funcionaris de feina garantida i catedràtics d'universitats exquisides els que fan crides per anar a cremar pneumàtics a les carreteres i paraitzar el trànsit. I les reivindicacions conservadores es defensen amb els arguments propis dels pàries de la terra. Es pot entendre bé la reacció humana de sortir a defensar allò que es té. Però res no assegura que allò que hem aconseguit en temps de creixement especulatiu sigui necessàriament just, ni que contribueixi a l'equitat ni que n'estiguem fent un ús racional.

No és menys cert, però, que si guanyar pes és fàcil, emmagrir no tan sols és antipàtic, sinó que és

molt difícil. No s'hi val a aplicar qualsevol mena de dieta i tots sabem que consolidar un bon pes requereix temps. Per això, el debat sobre l'estalvi provocat per uns anys de descontrol en el dèficit públic, no hauria d'haver-se centrat en la simple discussió sobre el percentatge aplicat. Una xifra final que, d'altra banda, no és decisió dels gerents públics, ni ve imposada pel govern de Catalunya ni, en definitiva, pel govern espanyol, sinó per l'Europa a la qual ens volem comparar i en la qual ens hem d'emparar. El debat, des del meu punt de vista, hauria d'haver-se fonamentat en l'anàlisi de quins són els costos raonables, segons el nostre nivell de riquesa, en salut, educació, seguretat o dependència. I hauriem d'haver sabut assenyalar ben clarament allà on s'havien fet despeses innecessàries o insostenibles. En definitiva, que és difícil renunciar als privilegis –quan ho són–, sense un exercici previ d'autocrítica.

D'altra banda, tampoc no és fàcil estrènyer-se el cinturó si no es té la convicció no pas que tothom és tractat igual, sinó que es fa en funció de les capacitats de cadascú. Fer retallades uniformes significa castigar els millors gestors i les institucions més responsables. I retallar sense tenir clara una jerarquia de necessitats, porta al desastre. La llista de la despesa pública del 2010 en entitats del sector públic publicada aquesta setmana pel diari AVUI, fa posar la pell de gallina: per exemple, tota la retallada que ara es demana a la Universitat Autònoma de Barcelona encara queda lleugerament per sota del que es va gastar la Generalitat de Catalunya a subvencionar la promoció internacional del Circuit Automobilístic de Montmeló!

En un dia reivindicatiu com avui, doncs, cal defensar que les retallades siguin justes però, sobretot, denunciar les revoltes que siguin conservadores.